

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Název projektu: „ŠKOLA²¹ - rozvoj ICT kompetencí na ZŠ Kaznějov“

reg. číslo projektu: CZ.1.07/1.4.00/21.3428

DUM: VY_32_INOVACE_4/41

jméno autora DUM: Tomáš Korelus

datum (období), ve kterém byl DUM vytvořen / ověřen při výuce: leden 2012/únor 2012

ročník, pro který je DUM určen: devátý

vzdělávací oblast (vzdělávací obor) - dle požadavků šablony III/2: výchova ke zdraví

anotace (výstižný stručný popis způsobu použití DUM ve výuce): rozšiřující učivo, doplňující výklad k učebnici. Příklady nejdůležitějších endokrinních žláz v lidském těle a jejich funkce.

seznam použité literatury a pramenů: FLEISCHMANN J., LINC R. *Anatomie člověka.*

Praha: SPN, 1964

Hormony – žlázy s vnitřní sekrecí

Tělo je řízeno látkově (hormonálně) a centrální + periferní nervovou soustavou.

Hormony – jsou složité chemické látky, které se tvoří v endokrinních žlázách a jsou vyplavovány do krve a ta je transportuje do jednotlivých orgánů. Tímto způsobem se dostávají ke všem buňkám a ovlivňují činnost orgánů a orgánových soustav.

Podvěsek mozkový (hypofýza): malá žláza vybíhající do tureckého sedla v kosti klínové. Vzniká ze dvou částí – přední lalok (*adenohypofýza*) a zadní lalok (*neurohypofýza*), která sama žádný hormon neprodukuje, ale jsou sem transportovány dva hormony z hypotalamu (*oxytocin* = ovlivňuje stahy děložní svaloviny, *vazopresin* = řídí zpětnou resorpci vody v ledvinách a tlak krve), antidiuretický hormon ADH – ovlivňuje propustnost ledvin. kanálků, řídí koncentraci minerálů.

žláza	hormon	funkce
adenohypofýza	Somatotropní (růstový hormon) STH	Nadbytek = gigantismus, nedostatek = nanismus. Ovlivňuje metabolismus bílkovin - růst
	Luteotropní hormon (prolaktin) LTH	Tvorba mléka v mléčné žláze a její vývoj v době dospívání
	Adrenokortikotropní hormon ACTH	Ovlivňuje činnost kůry nadledvinek
	Thyreotropní hormon TSH	Aktivuje činnost štítné žlázy, růst jejích buněk

	Folikulostimulační hormon FSH	Ovlivňuje tvorbu spermií a vajíček
Štítná žláza (<i>glandula thyroidea</i>)	Tyroxin (pro tvorbu důležitý přísun jodu – jodidovaná sůl)	Ovlivňuje metabolismus a v mládí i duševní vývoj. Špatná činnost v dětství může vést až ke kretenismu. Nedostatek jodu = zvětšení žlázy (struma-vole). Hyperthyreosa = zvýšení aktivity, může vést až k Basedowově chorobě.
Příštítná tělíška (<i>gll. parathyroideae</i>) – leží na zadní straně št. žlázy	parathormon	Hospodaří s vápníkem v těle. Nedostatek může způsobit náchylnost ke křečím. Nadměrná produkce vede k dekalcifikaci kostí
Slinivka břišní (<i>pankreas</i>) – Langerhansovy ostrůvky	insulin (β buňky)	Snižuje hladinu glukózy v krvi, nedostatek vyvolává diabetes mellitus .
	glukagon (α buňky)	Zvyšuje hladinu cukru v krvi.
Nadledviny (<i>gll. suprarenales</i>) Nasedají na horní pól ledvin, produkují steroidní hormony	Kůra nadledvin glukokortikoidy (kortizon)	Ovlivňuje metabolismus sacharidů a proteinů.
	mineralokortikoidy (aldosteron)	Hospodaří s Na^+ a K^+ v těle
	Dřeň nadledvin Adrenalin a sporadrenalin	Stresové hormony, ovlivňují činnost srdce, zvyšují TK
Šišinka – nepatrný útvár na hřbetní straně mezimozku	melatonin	Tlumí vývoj pohlavních žláz
Brzlík (<i>thymus</i>)	T - lymfocyty	Rozpoznávání vlastních buněk, likvidace cizorodých látek. Pouze do období puberty, pak je redukován.
Varlata (<i>testes</i>)	testosteron	Ovlivňuje tvorbu spermií a sekundárních pohlavních znaků
Vaječníky (<i>ovaria</i>)	Estradiol a estrogen	V Grafově folikulech, ovlivňují dozrávání vajíček a tvorbu sekundárních pohl. znaků.
	Progesteron	Tvoří se ve žlutých těliscích a ovlivňuje tvorbu děložní sliznice a její obnovu